

СТАНОВИЩЕ

от доц.. д-р Ирина Василевна Перянова

относно дисертационния труд на Дафина Янорова Костадинова на тема *Structural Interferences in the production of English by Bulgarians /Структурни интерференции в езиковата продукция на английски от българи/* за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по шифър 2.1 Филология – Германски езици (английски език)

Научна стойност на предложения труд

Основната цел на дисертационния труд, според авторката, е да опише подробно специфичните структурни характеристики на български английски междинен език (БАМЕ) на граматическо ниво, т.е. грешки на ниво морфология и синтаксис и на ниво лексикални колокации. Това е амбициозна задача, към която авторката подхожда много добросъвестно.

Понятието грешка претърпя радикална трансформация през последните десетилетия, като за тази промяна допринесоха редица фактори. Английският език вече не се разглежда просто като един от европейските езици, тъй като в резултат на глобализацията е създадена нова социолингвистична реалност – английски като лингва франка, а и другите варианти на английския език (английските езици) са станали по достъпни. С отварянето на света и локалните глобализационни процеси се промени и концепцията на грешката при чуждоезиково обучение. Естествено е, че понятието норма се различава в различните английски езици.. Ето защо вече не е възможно да се определи понятието грешка безотносително към езиковия вариант – британски, канадски, австралийски и т.н. По съвсем различен начин понятието грешка се определя за английския като глобален език. В този смисъл предложеното

изследване ясно отчита новите тенденции, но определено се базира върху езика, който се възприема за модел и за автентична форма - стандартния Британски АЕ, с който се сравнява и оценява писменият текст, продуциран от българи.

Макар че според много съвременни лингвисти, за най-важното при чуждоезиковото обучение се смята постигане на комуникативните цели, както правилно отбелязва авторката, крайно отклоняване от нормите на АЕ е недопустимо и води до неосъществена комуникация. Същевременно, порочността на крайно отклоняване от нормите на АЕ обуславя необходимостта от създаване на йерархия на грешките и на тяхната градация, (срв. weak non-equivalence, strong non-equivalence James, 1980) което, обаче, не е темата на дисертацията.

Анализът на грешките е от изключителна важност от различни гледни точки и перспективи – философска, лингвистическа, интеркултурна, социолингвистическа, когнитивна и чисто практическа. При това, практическият анализ по разбираеми причини има най-важна приложна стойност - той се трансформира в лингво-методическите задачи за преподавателя по чужд език. Чрез идентифициране на повтарящите се грешки, които представляват специфична част от междинния език, се постига по-висока ефективност в чуждоезиковото обучение

Тъкмо анализът на голям корпус от писмени работи на студенти, изучаващи английски като втори чужд език (с френски като първи чужд език) във филологическия факултет на Югозападния университет „Н. Рилски“, представлява **най-голямата ценност** в приложената дисертация.

- 1) Анализирани са внушителен брой писмени работи на еднородна група обучаващите се, като анализът като цяло е обстоен и добре структуриран.
- 2) Интересна ми се стори и проверката на хипотезата дали грешките съвпадат с нормите на английски като лингва франка, която не се е потвърдила.
- 3) Нов подход е включването в изследването първия чужд език на обучаващите се, което допълнително усложнява задачата при определяне на източника на интерференцията. Примерите на интерференцията от френски език ми се сториха много показателни и представляват ценен приносен момент.
- 4) Предвид горното, резултатите имат непосредствена практическа приложимост в процеса на академичното чуждоезиково обучение.

Бележки и препоръки

Моите основни дискуссионни бележки, са свързани със следните постулати:

Първо, необходимо е да се отбележи, че езикуосвояването е преди всичко когнитивна дейност. Парафразирайки Лев Виготски, тъкмо през думите, на какъвто език и да са изречени те, съществува мисълта. Оттук следват и определени недостатъци в емпиричния анализ на материала. Макар че някои когнитивни теории са упоменати в обзорната глава, те не се използват в анализа. А подобен анализ е от решаваща важност, тъй като той показва как различни езици влияят върху мисловните категории и съответно програмират грешките пре езикуосвояване. Известно е, например, че в българския език има съществени характеристики различни от английския, и всеки говорещ български трябва да използва граматически род (не винаги съответстващ на биологическия) и съответните глаголни окончания в минало време. Освен това, българският език има една изключително интересна граматическа

категория, която не е характерна нито за западно славянските езици или руския, нито за германските или латинските езици, но е характерна за балканския езиков ареал, например, турския език, а именно – задължителното отразяване дали някой е бил свидетел на събитие или действие лично. За българи английският сегашен перфект (Present Perfect) много често се отъждествява тъкмо с тази категория: например, той е бил там вчера – *he has been there yesterday. За съжаление, в изследването не е отразено трансформирането на тези параметри в БАМЕ,

Освен това, за обяснението на интерференцията при членовете би трябвало да има по-пълно разглеждане на несъвпадащите опозиции на членовете в английския и българския език: докато в български има пълен и непълен член, в АЕ съществува тричленна опозиция – определен, неопределителен член и значима липса на член.

Учуди ме и липсата на модални глаголи като отделна група за анализ, а те са често изключително сложни за обучаващите се.

Второ, в пост-структуралната ера понятието *грешка* се разглежда в развитие, тъй като всички различни варианти на английския език (английските езици) се намират във взаимодействие във всеки един момент и не винаги е възможно да бъдат точно категоризирани някои маргинални употреби. Ето защо, някои идиосинкратични форми на АЕ не би трябвало да се считат за грешни, а стандартният АЕ не бива да се приема автоматично за единствената норма при преподаването на АЕ (срв. Модино, 2009).

Също така, определени употреби могат да се разглеждат като поява на нова норма, като този факт се доказва с тяхната честа употреба, например, словоредът в непряка реч при въпросителни изречения (inverted word order):
* *If someone asks me what's love for me...* (звездичката е на авторката).

Трето, в много случаи, дали конкретна употреба е грешна, може да се определи само на ниво изказване (utterance), а подобен анализ не е застъпен в дисертацията.

Оттук - някои от отбелязаните в дисертацията със звездичка примери могат и да не се разглеждат като грешка. Няколко примера:

*[] Computer is very important nowadays

*When you have *good relationship

*I haven't many friends...

I have worked there *[] five years.

I lived in a small town *[] so long

Четвърто, макар че авторката твърди, че анализира само граматическите грешки и определени лексико-граматически колокации, в дисертацията има и чисто лексикален анализ – на паронимите, на фалшивите приятели на преводача(вид омоними) или на думите с един и същ преводен еквивалент на български.

Да отбележа, че това не е недостатък, а по-скоро **достойнство** на работата, но би трябвало целта на изследването да се уточни по-прецизно. Освен това в някои конкретни случаи анализът не е съвсем точен. Например, в случая * I think that the person must be someone very near to you, with [] same problems as

yours near, а не само close е съвсем възможно. Срв. *O Lord be thou near to me* (Jim Brickman's lyrics) и колокацията *near and dear*.

Също така, при преработване на материала като монография (евентуално публикуване на материалите като книга) бих препоръчала по-прецизна редакция на английския текст. Примери:

While handling the problem of languages to be taken into consideration when second language acquisition is discussed - с. 29

However, Lyons goes on arguing that the Saussurian distinction between *langue* and *parole* turns out to be of great importance (вместо to argue) – с. 36

He goes on arguing that... - с.49

Until then there had not existed previous systematic study (тавтология) – с.35

В заключение, на основание на дадената по-горе обща положителна характеристика на научната дейност на кандидата, достойнствата и приносния характер на предложения дисертационен труд, а също в съгласие с нормативните документи за научни звания и степени, препоръчвам на уважаемото жури да гласува положително за присъждането на Дафина Костадинова на научната степен „ДОКТОР”.

Доц. д-р Ирина Перянова

София, 23 април 2012 г.